

Edyta Majcher-Ociesa

Odpowiedź na recenzję Jarosława Dulewicza, dotyczącą książki Edyty Majcher-Ociesy, Z dziejów Fabryki Odlewów Żelaznych „Neptun” I. Mintz w Końskich

---

Z Dziejów Regionu i Miasta : rocznik Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego w Skarżysku-Kamiennej 5, 239-241

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Polemiki i dyskusje

Odpowiedź na recenzję Jarosława Dulewicza, dotyczącą książki Edyty Majcher-Ociesy, *Z dziejów Fabryki Odlewów Żelaznych „Neptun”* I. Mintz w Końskich, Końskie 2011, ss. 119

Recenzja publikacji jest tą formą, która prezentując inną publikację przy okazji pokazuje warsztat naukowy autora recenzji. Do mniej udanych prób można zaliczyć recenzję Jarosława Dulewicza. Zarzuty odnoszą się do mało precyzyjnego języka recenzji, błędów rzeczowych i przeszacowania archiwaliów.

We wstępie Autor stwierdził, że recenzowana praca Edyty Majcher-Ociesy pt. *Z dziejów Fabryki Odlewów Żelaznych „Neptun” I. Mintz w Końskich* wpisuje się w szerszy trend „odtworzenia dziejów tzw. „Małych Ojczyzn”. Przy okazji wymienił prace regionalne dotyczące historii poszczególnych miast międzyrzecza Wisły i Pilicy. Nie wymienił natomiast prac dotyczących zakładów przemysłowych, czy przemysłowców¹, które dotyczyłyby problematyki recenzowanej publikacji. Zabrakło również zaprezentowania najnowszych prac dotyczących historii gospodarczej, a odnoszących się do regionu².

---

¹ *Białogon przewodnik historyczny*, Kielce 2010; *75 lat przemysłu wapienniczego w Sitkówce*, red. J. Ścisło, Sitkówka 1984; E. Majcher, *Działalność społeczno-gospodarcza rodzin Ehrlichów i Zagajskich*, [w:] *Kielce i kielczanie w XIX i XX w.*, red. U. Oettingen, Kielce 2005; J. Główna, *Udział przemysłowców żydowskich w życiu społeczności Kielc do II wojny światowej*, [w:] *Żydzi i judaizm we współczesnych badaniach polskich*, red. K. Pilarczyk, t. III, Kraków 2003; J. Pazdur, *Zakłady metalowe w Białogonie 1614-1914*, Wrocław 1957.

² J. Główna, *Hutnictwo i przemysł metalowy w Zagłębiu Staropolskim w okresie międzywojennym 1918-1939*, Kielce 2012; idem, *Komisja regionalnego planu zabudowania okręgu kielecko-radomskiego i modernizacja przemysłu w Zagłębiu Staropolskim w latach 1937-1939*, „Między Wisłą a Pilicą” 3, 2002; E. Majcher, *Przemysł mineralny w województwie kieleckim w dwudziestoleciu międzywojennym. Stan liczebny i struktura wewnętrzna*, „Studia Kieleckie” 5, 2006; E. Słabińska, *Łagodzenie skutków bezrobocia w województwie kieleckim w latach 1918-1939*, Kielce 2008.

W przypisie 544 autor przeszedł początkową historię zakładu „Neptun”. Stwierdził, że daty powstania zakładu nie można określić, a autorka jako datę powstania podała rok 1923. J. Dulewicz nie przeczytał informacji na stronie 9, na której E. Majcher-Ociesa stwierdziła, że zakład powstał w 1923 lub 1924. W zespole *Akta miasta Kielc* w Archiwum Państwowym w Kielcach zachowały się zestawienia zakładów przemysłowych w Końskich, zachował się spis fabryk z 1924 r. i tam zakład „Neptun” figurował. Natomiast w spisie z 1922 r. zakład nie pojawił się, więc można przypuszczać, że zakład jeszcze nie działał. Problemowy jest rok 1923. Czy zakład już istniał, czy dopiero był budowany? Na tym etapie badań nie jestem w stanie odpowiedzieć na to pytanie jednoznacznie. Według J. Dulewicza zakład powstał w 1924 r., bo tak zostało zapisane we wstępie do zespołu *Fabryka Wyrobów Żeliwnych I. Mintza „Neptun” Końskich*. Wstęp do zespołu nie jest źródłem. W badaniach należy opierać się na kwerendzie zasobu, a nie wierzyć bezwzględnie we wstęp, który nie jest streszczeniem zespołu i nie zawiera wszystkich informacji. Niestety, J. Dulewicz nie odwołał się do źródeł i nie sprawdził, na czym polegał problem z określeniem daty powstania zakładu.

Czy zakład I. Mintza działał przed 1923 r.? Icek Mintz prowadził działalność w Nieborowie. Zakład ów był przez Mintza dzierżawiony od Stanisława Wielowiejskiego, więc nie był jego właścicielem (o dzierżawie Jarosław Dulewicz nie wspomniał). Nie jest prawdą, że dopiero w 1923 r. Mintz wybudował fabrykę w Końskich. Od 1907 r. w tym mieście działała Fabryka Pasowania Drzwiczek „J. Mintz”, przekształcona w warsztaty mechaniczne „Sława”. Na bazie tego zakładu Icek Mintz wybudował fabrykę przy ul. Fabrycznej 8. Należy mieć świadomość, że początki zakładów przemysłowych bywają trudne do odtworzenia i wymagają bardzo drobiazgowych badań. Jeżeli już Jarosław Dulewicz postanowił w przypisie przesłodzić historię zakładu do 1923 r., to należało zrobić to bardziej skrupulatnie.

Czytając recenzję autorka odnajdywała fragmenty przepisane prawie w całości ze wstępu do książki *Z dziejów Fabryki Odlewów Żelaznych „Neptun” I. Mintz w Końskich* (np. przypis 546, 547). Jeżeli cytuje się fragmenty pracy, należy podać źródło. Pisanie recenzji nie polega na przepisywaniu lub redagowaniu wstępu. Wątpliwości budzi również język recenzji. W tekście znajdują się zwroty, które należałoby uprościć (np. „w drugiej połowie ostatniej dekady XX w.”) lub zastąpić innymi (np. „częściowe ograbienie z maszyn”).

Muszę rozczarować J. Dulewicza co do zawartości zespołu *Okręgowy Urząd Likwidacyjny w Kielcach*. Nie ma tam informacji o majątku pożydowskim w Końskich, a związanym z przemysłem. Zawiera on wprawdzie materiały statystyczne, ale nieprzydatne przy tego typu badaniach. Autor w recenzji poświęcił temu zespołowi pół strony. Należało najpierw sprawdzić zawartość

zespołu (i np. zaproponować konkretne sygnatury), a nie odsyłać autorki do nieistniejących materiałów.

Zgadzam się z zarzutem, że nie wykorzystano materiałów z zespołów: *Herzfeld & Victorius Spółka Akcyjna Fabryka w Końskich* i *Fabryka WYROBÓW ŻELIWNYCH „Kronnenblum” w Końskich* oraz nie opisano relacji pomiędzy koneckimi odlewniami. Na ten temat powstał oddzielny tekst, do którego autora odsyłam¹.

Nie mogę natomiast zgodzić się z zarzutem o „raczej skromnym” rozmiarze bibliografii zamieszczonej w pracy. Na temat zakładu „Neptun” ukazało się kilka drobnych wzmianek w dotychczasowej literaturze. Autor zaproponował uzupełnienie literatury o prace Reginy Renz na temat społeczności małomiasteczkowych. Nie rozumiem, co mają wspólnego społeczności małomiasteczkowe z przemysłem w mieście powiatowym Końskie. Miasteczko i miasto różnią się od siebie nie tylko nazwą. W pisaniu prac naukowych nie chodzi o zamieszczanie jak największej liczby prac w bibliografii, ale tych, które dotyczą bezpośrednio lub pośrednio analizowanego zagadnienia.

Krytyka Wydawnictwa Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy w Końskich „*Arslibris*” wzbudziła moje szczere zdziwienie. Jest to profesjonalne wydawnictwo, które ma znaczne osiągnięcia na niwie edytorskiej. Książka została przygotowana starannie, wzbogacona 12 rycinami i kolorowymi zdjęciami (których autor recenzji nie policzył, określając ich liczbę jako „kilka”), korekta nie budzi zastrzeżeń, jakość papieru – również. J. Dulewicz pisząc górnolotnie: „Wydaje się, że książka aspirująca do miana istotnego wkładu w rozwój badań nad historią społeczno-gospodarczą mniejszości żydowskiej w międzywojennej Polsce, powinna zostać przygotowana bardziej starannie”, przekroczył delikatną granicę dobrego smaku. O potrzebie docenienia ciężkiej pracy ludzi zaangażowanych w propagowanie historii regionalnej nie trzeba przekonywać tych, którzy z jej efektem stykają się na co dzień lub sami uczestniczą w tym procesie².

Edyta Majcher-Ociesa

---

¹ E. Majcher-Ociesa, *Od gospodarki wolnorynkowej do socjalistycznej. Odlewnie w Końskich w pierwszej połowie XX w.*, [w:] *Z dziejów przemysłu przed 1945 r.*, red. J. Chumiński, M. Zawadka, Wrocław 2012, s. 257-270.

² Gdyby J. Dulewicz chciał zapoznać się z inną opinią na temat publikacji, odsyłam do recenzji P. Graty w „*Świętokrzyskich Studiach Archiwalno-Historycznych*” 2, 2013.